

**RUOVEDEN KUNNAN
VARHAISKASVATUS-
SUUNNITELMA 2022**

Sisällys

1. Johdanto	4
2. Ruoveden kunnan alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatuspalvelut	4
2.1 Ruoveden kunta.....	4
Varhaiskasvatusyksiköt.....	4
2.2 Ruoveden varhaiskasvatussuunnitelma	7
2.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	8
2.4 Varhaiskasvatuksen siirtymäkäytännöt Ruovedellä	8
2.5 Varhaiskasvatuksen painopistealueet Ruovedellä	9
3. Varhaiskasvatuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet	12
3.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	12
3.2 Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua.....	12
3.3 Arvoperusta	13
3.4 Oppimiskäsitys.....	13
3.5 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokemus	14
3.6 Laaja-alainen osaaminen	15
Ajattelu ja oppiminen	15
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	16
Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	16
Monilukutaito	16
Digitaalinen osaaminen	17
Osallistuminen ja vaikuttaminen	17
4. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri.....	17
4.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet.....	19
Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä.	19
Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö	20
Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	20
Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus	20
Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa	20
4.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt.....	21
4.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa.....	23
Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	23
Yhteistyö eri tahojen kanssa.....	24
5. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen	25
5.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys	25
Lapsen mielenkiinnonkohteet ja osallisuuden huomiointi.....	26

5.2 Pedagoginen dokumentointi	26
5.3 Monipuoliset työtavat	26
5.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin välineenä	27
5.5 Oppimisen alueet	28
Kielten rikas maailma	28
Ilmaisun monet muodot	29
Minä ja meidän yhteisömme	31
Tutkin ja toimin ympäristössäni	32
Kasvan, liikun ja kehityn	34
5.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia	37
6. Lapsen tuki	37
6.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	38
6.2 Yhteistyö tuen aikana	39
6.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	40
Yleinen tuki	40
Tehostettu tuki	41
Erityinen tuki	41
Tuen muodot	41
6.4 Lapsen tuen arviointi	43
6.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana	43
6.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta ja tukipalveluista	45
7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa	46
7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen	47
Liite 1.	48
Liite 2.	50
Liite 3.	51
Liite 4.	56
Liite 5.	58
Liite 6.	61
Liite 7.	63
Liite 8.	64

1. Johdanto

Ruoveden kunnan varhaiskasvatuksen edellinen varhaiskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2019. Opetushallitus on antanut helmikuussa 2022 määräyksen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden päivityksestä, jonka mukaan paikalliset sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatusta toteutetaan. Päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma pitää ottaa käyttöön 1.8.2022. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen tavoitteena on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa.

Varhaiskasvatussuunnitelma on lakiin perustuva asiakirja, jota kaikkien varhaiskasvatuksessa työskentelevien tulee noudattaa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden keskeiset muutokset liittyvät lapsen tuen järjestämiseen (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki) sekä pienemmät muutokset laaja-alaisen osaamisen osuuteen.

Ruoveden varhaiskasvatuksen varhaiskasvatussuunnitelman ovat päivittäneet varhaiskasvatuksen johtaja Anna-Maija Vehkaoja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja Tuula Lehminiemi.

2. Ruoveden kunnan alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatuspalvelut

2.1 Ruoveden kunta

Ruoveden kunnan pinta-ala 950,6 neliökilometriä. Ruovesi on haja-asutuspitäjä, jossa on melko pitkät etäisyydet. Aukkaita Ruovedellä on 4398. Ruoveden kunta on tunnettu rikkaana kulttuuripitäjänä ja tämä näky myös varhaiskasvatuksen painotuksissa.

Varhaiskasvatustyksiköt

Varhaiskasvatus on kuulunut sivistystoimeen 1.1.2010 alkaen. Sivistystoimea ohjaa ja valvoo sivistyslautakunta. Ylin varhaiskasvatuksen esihenkilö on sivistysjohtaja ja koko varhaiskasvatuksen esihenkilö on *varhaiskasvatuksen johtaja*.

Ryhmäperhepäiväkodeissa Visuvedellä ja Jäminkipohjassa on *vastaavat hoitajat* ja päiväkodissa on *päiväkodin johtaja*.

Ruoveden kunnan varhaiskasvatyüksiköitä ovat päiväkoti ja ryhmäperhepäiväkodit. Perhepäivähoitoa ei ole, se päättyi 31.12.2020.

PÄIVÄKOTI METSÄPOLKU

Päiväkoti Metsäpolku on hirsinen, uusi päiväkoti Kirkonkylän keskustassa. Metsäpolku otettiin käyttöön 4.1.2021. n. 100 paikkaisessa talossa on 6 lapsiryhmää: 1-2 -vuotiaat, 3-vuotiaat, 4-5- vuotiaat (kaksi ryhmää), sekä esiopetusryhmät (kaksi ryhmää)

Päiväkoti Metsäpolussa on Kirkonkylän *esiopetus*, jota tarjotaan 19h/viikko. Esiopetuksella on oma esiopetussuunnitelma. Lisäksi päiväkodissa tarjotaan vuorohoitoa. Vuorohoitoon ei ole subjektiivista oikeutta, vaan sitä tarjotaan mikäli sitä tarvitaan vuorotyön tai opiskelun takia. Ruovedelle on tehty vuorohoidon periaatteet, jotka on päivitetty keväällä 2022 (Liite 1.). Vuorohoitoa tarjotaan tarvittaessa 24 tuntia vuorokaudessa seitsemänä päivänä viikossa lukuun ottamatta joulupäivää ja juhannuspäivää.

Päiväkoti Metsäpolku sijaitsee loistavalla paikalla Yhtenäiskoulun, kirjaston ja jäähallin vieressä. Lisäksi vieressä on metsä ja kunnan urheilukeskus.

Päiväkodilla on ajanmukaiset, toimivat tilat. Liikuntasali, pienryhmähuoneet, ruokasali, aulatila, hyvät eteistilat.

Päiväkoti Metsäpolku kuuluu Vihreä lippu – ohjelmaan. (Liite 2.) Päiväkoti Metsäpolulle on myönnetty Vihreä lippu - sertifikaatti 16.5.2022 ja se on voimassa 31.5.2024 asti. Vihreä lippu on kestävä kehityksen ohjelma ja ympäristösertifikaatti kasvatusalalle. Toiminnan keskiössä ovat lasten osallisuus, ympäristökuormituksen vähentäminen sekä kestävä kehityksen kasvatustena osana jokapäiväistä arkea.

RYHMÄPERHEPÄIVÄKODIT

Ryhmäperhepäivähoitoa tarjotaan Visuvedellä ja Jämkipohjassa kyläkoulujen yhteydessä. Ryhmäperhepäivähoito, ”ryhmis” tarjoaa kodinomaista varhaiskasvatusta sisarusryhmässä, iältään 1-5 - vuotiaille lapsille. Lisäksi on koulun kanssa yhteisiä lapsia. Yhteistyötä on koulun kanssa, esim. yhteisiä tiloja käytetään ja tarvittaessa yhteisiä työntekijöitä.

Jämkipohjan ryhmis

Ryhmisten aukioloaika on lasten hoitoaikojen mukaan, mutta vuorohoitoa ei kuitenkaan tarjota.

Visuveden ryhmis.

ESIOPETUS

Esiopetusta toteutetaan Kirkonkylällä päiväkoti metsäpolussa ja sivukylillä, Jäminkipohjassa ja Visuvedellä kyläkoulujen yhteydessä. Esiopetus on koulutoimen alaista toimintaa ja sitä järjestetään 19h/viikko. N. 700h/lukuvuosi. Esiopetuksen toiminta-ajat ovat samat kuin koulun.

Päiväkoti Metsäpolun esiopetussiipi

Varhaiskasvatustalakiin on merkitty esiopetuksen velvollisuudesta vuodesta 2015. Päiväkodilla esikoulun opettajina toimivat varhaiskasvatustalopettajat. Visuvedellä ja Jäminkipohjassa esiopetusta antaa luokanopettaja.

Päiväkoti ja koulut tekevät oman esiopetussuunnitelman, joka hyväksytään sivistyslautakunnassa syksyisin, lukukauden alussa.

2.2 Ruoveden varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatustalain perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatustal toteutetaan.

Ruoveden varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan suomen kielellä ja siitä tehdään koko kunnan varhaiskasvatustalun yhteinen asiakirja. Varhaiskasvatussuunnitelma julkaistaan Ruoveden kunnan nettisivuilla ja paperiversiona se löytyy Ruoveden kunnan varhaiskasvatustalysiköistä sekä sivistysosastolta.

Yhteistyötä tehdään ja kehitetään kolmannen sektorin kanssa. Keväällä 2022 on pidetty yhteistyöpalaveri.

Valmis päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma hyväksytetään sivistyslautakunnassa ja otetaan käyttöön 1.8.2022. Suunnitelma on asiakirja, jota jokainen työntekijä on vastuullinen noudattamaan.

Varhaiskasvatussuunnitelma käydään läpi elokuussa 2022 koko henkilöstön kanssa.

2.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Näiden toteuttamiseksi laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja ryhmäperhepäiväkodissa olevalle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma (Lapsen vasu). Lapsen vasun lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet.

Lapsen vasu laaditaan Ruovedellä lapsen aloitettua varhaiskasvatuksessa. Suunnitelmaa tarkennetaan säännöllisesti vähintään kerran vuodessa. Lapsiryhmän opettaja on vastuussa siitä, että kaikille lapsille laaditaan vasu. Vasu-keskustelujen pitämiseen osallistuvat kuitenkin myös varhaiskasvatuksen lastenhoitajat.

Lapsen vasuun kirjataan lapsen mahdollinen kehityksen ja oppimisen tuki ja sen toteuttaminen. Lapsen vasu on salassa pidettävä asiakirja. Sitä säilytetään yksiköissä ja se annetaan huoltajille, kun varhaiskasvatus päättyy. Lapsen vasukeskustelun yhteydessä kysytään huoltajilta suostumus asiakirjan siirtämiseen seuraavaan varhaiskasvatuspaikkaan tai tietojen siirtämiseen kouluun.

Liitteenä Ruoveden kunnassa käytettävä lapsen vasu-kaavake (Liite 3).

2.4 Varhaiskasvatuksen siirtymäkäytännöt Ruovedellä

Kun lapsi on saanut Ruovedellä varhaiskasvatuspaikan, huoltaja ottaa yhteyttä hoitopaikkaan ja sopii tutustumiskäynnin. Tutustumiskäynnin yhteydessä pidetään aloituskeskustelu, jossa käydään kattavasti läpi esimerkiksi lapsen terveystiedot (allergiat, tuen tarve, lääkitykset), hoitoajat ja mahdollinen vuorohoidon tarve sekä lapsen hakijat ja varahakijat. Myös vanhempien yhteystiedot tarkistetaan.

Lapsen vaihtaessa hoitopaikkaa huoltajille tarjotaan myös mahdollisuutta tutustumiskäyntiin ja aloituskeskusteluun. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma siirtyy edellisestä paikasta uuteen varhaiskasvatuspaikkaan. Ryhmän henkilökunta huolehtii varhaiskasvatussuunnitelman siirtämisestä.

Esiopetukseen siirryttäessä lapsille järjestetään oma tutustumisilta tai -päivä tulevaan esiopetusryhmään. Ennen esiopetuksen alkamista käydään myös siirtopalaverit

varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kesken. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma siirtyy varhaiskasvatuksesta esiopetukseen henkilökunnan siirtämänä. Ryhmiksissä varhaiskasvatussuunnitelmat annetaan kotiin, kun lapsi siirtyy esiopetukseen.

Esiopetuksesta kouluun siirtymisen käytännöt on kerrottu luvussa 4.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa.

2.5 Varhaiskasvatuksen painopistealueet Ruovedellä

Ruoveden varhaiskasvatuksen painopistealueita ovat metsäpedagogiikka, liikunta, lukeminen ja kulttuuri.

Metsäpedagogiikka tarkoittaa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttamista osittain tai kokonaan metsäympäristössä. Toiminnassa hyödynnetään luonnon elementtejä pedagogisesti. Tavoitteena on lujittaa lasten luontosuhdetta sekä tuoda metsä ja luonto osaksi lasten elämää. Metsästä löytyviä luonnonmateriaaleja käytetään toiminnassa hyödyksi. Tämä tukee myös kestävä kehityksen periaatteita. Metsäpedagogiikkaa voidaan soveltaa yksittäisissä oppimistuokioissa tai vaihtoehtoisesti koko päiväkodin toiminta voi perustua metsäpedagogiikalle. Tällä hetkellä Ruovedellä metsäpedagogiikkaa käytetään yksittäisillä oppimistuokioilla tai yksittäisinä metsäpäivinä ryhmästä riippuen.

Lasten kanssa metsässä toimimista voidaan sanoa metsäpedagogiikaksi silloin, kun toiminnan lähtökohta on pedagoginen. Pelkkä vapaa leikkiminen tai metsässä retkeily ei siis yksinään ole metsäpedagogiikkaa. Ne voivat kuitenkin olla osa sitä.

Metsäpedagogiikan toteuttaminaan Ruoveden varhaiskasvatuksessa on aloitettu miettimällä, mitä nykyisiä toimintoja voi helpoiten siirtää metsään. On myös mietitty, mitä asioita ei ole tarpeellista muuttaa. Ajatuksena on ollut, että metsäteeman tulisi tuoda toimintoon jotain lisäarvoa.

Metsäpedagogiikkaa toteutetaan Ruoveden varhaiskasvatuksessa sekä sisä- että ulkotiloissa. Sisällä on järkevää tehdä niitä asioita, joita metsässä ei ole mielekästä tehdä. Sisätiloissa on esimerkiksi helpompi tehdä niitä asioita, joita tehdään pöydän ääressä.

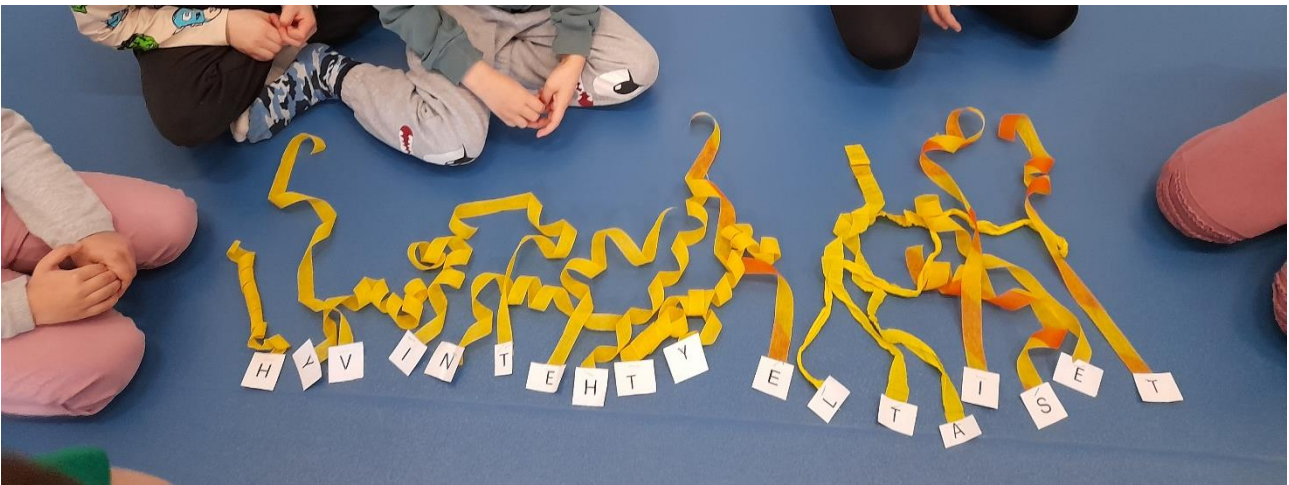
Vilma Grön on tehnyt vuonna 2020 Ruoveden varhaiskasvatukselle opinnäytetyön Metsäteemainen varhaiskasvatus Ruoveden kunnassa, jota voidaan hyödyntää metsäpedagogiikan perustana.

Liikunta. Ruoveden varhaiskasvatuksessa kirkonkylällä hyödynnetään kunnan olemassa olevia liikuntapaikkoja kuten jäähallia, urheilu- ja pesäpallokenttiä, pururataa, pumtrack-rataa, ulkokuntosalia sekä koulun pihan liikunta ja leikkivälineitä, jotka kaikki sijaitsevat päiväkodin välittömässä läheisyydessä. Lisäksi Päiväkot Metsäpolussa on oma liikuntasali, jossa jokaisella ryhmällä on oma viikoittainen liikuntavuoro. Ryhmiksissä on mahdollista käyttää koulujen ulko- ja sisätiloja.

Ruovedellä tehdään yhteistyötä eri liikuntaseurojen kanssa. Liikuntaseurat voivat pitää varhaiskasvatuksen lapsille näytetunteja lajeistaan esimerkiksi luistelusta tai

pesäpallosta. Varhaiskasvatuksesta voidaan tiedottaa lasten perheille seurojen tarjoamista harrastusmahdollisuuksista. Tämä edistää lapsia liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja olosuhteissa.

Lukeminen. Kirjat ovat varhaiskasvatuksessa helposti saatavilla. Lukeminen ja loruttelu on luonteva osa jokapäiväistä toimintaa. Varhaiskasvatuksessa on jo vuosien ajan järjestetty lukuviikkoja, joiden aikana lapsille on jaettu lukupassit, joihin on kerätty merkintöjä luetuista kirjoista. Tavoitteena on, että perheitä kannustettaisiin lukemaan lastensa kanssa. Lukuviikkojen jälkeen lapsille on jaettu lukudiplomit ja järjestetty lukujuhlat, joissa on ollut lukemiseen liittyvää ohjelmaa.

Tavoitteena on myös herättää lasten kiinnostu kirjoja ja lukemista kohtaan. Tässä on auttanut tiivis yhteistyö kirjaston kanssa. Kirjastosta on voinut pyytää teeman mukaisia kirja-kasseja, joihin kirjaston henkilökunta on valinnut monipuolisesti aiheeseen liittyviä kirjoja. Ruovedellä on tehty kirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteistyösuunnitelma.

Kulttuuri. Ruovedellä on toiminut jo vuosia lastenkulttuurityöryhmä, johon myös varhaiskasvatuksen työntekijöitä on osallistunut. Ryhmä on järjestänyt varhaiskasvatus- ja alakouluikäisille lapsille erilaisia kulttuuritapahtumia esimerkiksi teatteri- ja musiikkiesityksiä. Varhaiskasvatus on myös järjestänyt erilaisia lasten töiden näyttelyitä kirjastossa. Kirjaston kanssa on sovittu, että tästä lähtien vuosittain kirjastoon järjestetään huhtikuussa lasten töiden näyttely.

Vuodesta 2019 alkaen lastenkulttuurityöryhmän nimi muuttui lasten- ja nuorten kulttuurityöryhmäksi. Tavoitteena on kuitenkin edelleen järjestää kulttuuritapahtumia ja elämyksiä lapsille ja nuorille.

3. Varhaiskasvatuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tehtäviä.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

3.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta niin laajasti ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa on tarvetta (Vasun perusteet 2022). Ruovedellä varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa ja ryhmäperhepäiväkodeissa. Kotona tapahtuvan perhepäivähoidon järjestäminen on lopetettu 31.12.2020. Vuorohoitoa tarjotaan kirkonkylällä Päiväkot Metsäpolussa. Liitteenä vuorohoidon periaatteet.

Ruovedellä varhaiskasvatusta järjestetään suomen kielellä. Varhaiskasvatusta järjestetään ja kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti, jolloin kaikilla lapsilla on oikeus osallistua yhdessä varhaiskasvatukseen esimerkiksi tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta (Vasun perusteet 2022).

3.2 Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatus on tärkeä osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua. Varhaiskasvatus luo perustaa elinikäiselle oppimiselle. Lapsi tuo varhaiskasvatuksen mukanaan aiemman elämäkokemuksensa, jossa merkittävänä tekijänä ovat huoltajan ja lapsen väliset vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet. Henkilöstön tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde lapseen. Huoltajan ja henkilöstön välinen yhteistyö tuo lapsen elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta. Sovittaessa lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteista avoin, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen on tärkeää.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle.

3.3 Arvoperusta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteena ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, inklusiiviset periaatteet ja lapsen syrjäntäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatustlain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Lapsi on ainutkertainen ja arvokas sellaisena kuin hän on. Lapsuus nähdään varhaiskasvatuksessa itseisarvona. Jokainen lapsi on arvokas ja ainutlaatuinen sellaisena kuin hän on ja jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi. Jokainen lapsi täytyy ottaa huomioon omana itsenään sekä yhteisön jäsenenä. Lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Hänen vahvuuksiaan korostetaan ja mahdolliset tuen tarpeet otetaan huomioon kannustavassa ilmapiirissä.

Avoin ja kunnioittava suhtautuminen kaikkiin lapsiin ja perheisiin sekä työtovereihin. Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle.

Turvallisuus. Turvallisuus tarkoittaa fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta. Ruovedelle on tehty kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma, joka on varhaiskasvatussuunnitelman liitteenä.

Kestävä elintapa. Varhaiskasvatuksessa on tarkoitus tutustua kestävään elintapaan lapsentajuisesti. Tavoitteena on ympäristökuormituksen vähentäminen ja kestävä kehityksen kasvatuksen saaminen osaksi jokapäiväistä toimintaa. Lasten kanssa opimme tuntemaan lähiympäristöämme ja omien tekojen vaikutuksia ympäristön hyvinvointiin. Toimimme ajatuksella, että sitä, mikä tulee tutuksi, opimme arvostamaan ja siitä myös haluamme pitää hyvää huolta.

3.4 Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatuksen oppimiskäsityksen mukaan lapset omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät. Olennaista oppimisessa on lasten oma toiminta ja luottamus omiin mahdollisuuksiinsa oppijana. Tavoitteena on luoda lapselle positiivinen käsitys itsestään oppijana. Lisäksi lasten tahdolla ja kehittyvällä taidolla toimia yhdessä on merkitystä oppimiselle. Lapset oppivat varhaiskasvatuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Varhaiskasvatuksessa leikki on keskeisessä asemassa ja tärkeä

työskentelytapa. Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Varhaiskasvatuksessa kaikki päivän tilanteet ovat oppimistilanteita, ei ainoastaan ohjattu toiminta.

Oppimisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen aiemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla tiedoilla ja taidoilla on yhteys lasten arkeen ja kokemusmaailmaan. Varhaiskasvatuksen ohjatussa toiminnassa ja leikissä lapset opettelevat toimimaan yhteistyössä muiden kanssa ja asettamaan tavoitteita omalle ja yhteiselle toiminnalle. Lapsia kuunnellaan, kuullaan ja heidän kanssaan keskustellaan sekä ohjataan heitä ottamaan huomioon toiset. Näin lapsille syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Tavoitteena on, että uusien tietojen ja taitojen oppiminen herättää lapsissa halun oppia lisää.

3.5 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokemus

Pedagogiikan painottuminen varhaiskasvatuksessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä sitä, että henkilöstöllä on yhteinen ymmärrys siitä, miten lapsen oppimista, ja hyvinvointia voidaan parhaalla mahdollisella tavalla edistää.

Varhaiskasvatus toteutuu henkilöstön, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatus, opetus ja hoito muodostavat eheän kokonaisuuden. Käytännön toiminnassa kasvatus, opetus ja hoito nivoutuvat saumattomasti yhteen, vaikka niistä puhutaankin erillisinä käsitteinä. Eri-ikäisten lasten toiminnassa kasvatus, opetus ja hoito painottuvat eri tavoilla.

Kasvatus on toimintaa, jonka myötä arvot, tavat ja normit välittyvät, muovautuvat ja uudistuvat. Osaltaan kasvatuksen tavoitteena on siirtää kulttuuriperintöä sekä traditioita seuraavalle sukupolvelle.

Opetus. Varhaiskasvatuksessa lapsia innostetaan ja motivoidaan opettelemaan uusia asioita, sekä ohjataan käyttämään erilaisia oppimisen tapoja. Opetus tukee ja siinä hyödynnetään lasten luontaista uteliaisuutta ja tutkimisen halua.

Hoito on fyysisistä perustarpeista huolehtimista sekä tunnepohjaista välittämistä. Tavoitteena on, että lapsi tuntee itsensä arvostetuksi ja ymmärretyksi sekä kokee olevansa yhteydessä toisiin ihmisiin. Vastavuoroinen ja kunnioittava vuorovaikutussuhde sekä myönteinen kosketus ja läheisyys muodostavat perustan hyvälle hoidolle ja huolenpidolle. Päivittäin toistuvat tilanteet, kuten ruokailu, pukeminen ja riisuminen, lepo ja hygieniasta huolehtiminen ovat keskeinen osa pedagogista toimintaa. Varhaiskasvatuksen

hoitotilanteet ovat aina samanaikaisesti kasvatus- ja opetustilanteita, joissa opitaan esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, itsestään huolehtimisen taitoja, ajan hallintaa sekä omaksutaan hyviä tottumuksia.

*”Rauhallinen aikuinen
johon lapsi voi tukeutua,
on kuin majakka tunnemyrskyssä.”*

-Riikka Riihonen ja Kasia Suokas-

3.6 Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohja lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan.

Laaja-alaisen osaamiset osa-alueet:

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito
- digitaalinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen

Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lasten ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoitaan ja

tutkia maailmaa. Lapsia rohkaistaan kyselemään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia.

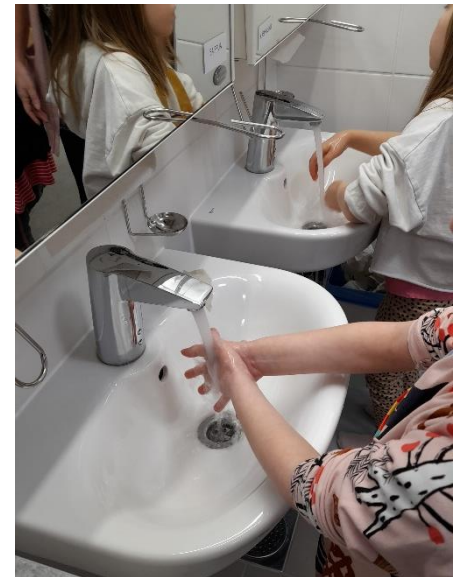
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan. Lapsia ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Yhteistyöhön perustuva toiminta luo mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus ja ilmaisutaitoja eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti esimerkiksi lähiluonnossa ja liikenteessä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelystä. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa

Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvan lukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja, jotta monilukutaito kehittyisi.

Digitaalinen osaaminen

Digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhdessä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta. Henkilöstö ohjaa lapsia digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen. Lasten arvostava kohtaaminen heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Sen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja sosiaaliset taidot muovautuvat.

4. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Ruoveden varhaiskasvatuksessa toiminnan lähtökohtana on lapsen etu, hyvinvointi ja mahdollisuus oppimiseen. Kasvattajalla on työssään pedagoginen ote, jossa huomioidaan kasvatuksen, oppimisen ja hoidon kokonaisuus. Kaikkien työtapojen tulee tukea lapsen kehitystä ja oppimista. Kasvattajien on tärkeä tiedostaa, että heidän tapansa toimia ja olla

vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapsille, jotka omaksuvat heiltä arvoja, asenteita ja tapoja.

Varhaiskasvatuksessa tiimityön merkitys korostuu ja kaikilla kasvattajilla on vastuu sen onnistumisesta. Tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus myös tahattomat tekijät muovaavat tiimien toimintaa ja tätä kautta myös varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Näin tapahtuu riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys vai ei.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti. Se edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään ja osallistua yhteiseen toimintaan.

Leikin merkitystä korostetaan.

Varhaiskasvatuksen toiminnassa otetaan huomioon kestävä elämäntapa. Päiväkoti Metsäpolku on mukana Vihreä lippu ohjelmassa, jossa korostetaan kestävästä kehityksestä.

Yhteistyötä perheiden kanssa pidetään tärkeänä. Päivittäiset kohtaamiset huoltajien kanssa lapsen tulo- ja hakutilanteissa ovat tärkeä osa yhteistyötä. Lisäksi jokaiselle lapselle pidetään vähintään kerran vuodessa Vasu-keskustelu. Tiedotusta hoidetaan myös sähköisen Wilma-järjestelmän avulla. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa otetaan huomioon lasten ja huoltajien osallisuus.

Toimintakulttuuri vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun. Sillä on keskeinen merkitys varhaiskasvatuksen toteuttamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Varhaiskasvatustyön tavoitteita tukeva toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle.

Johtaminen vaikuttaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin sen kehittämiseen ja laatuun. Kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista, joka on varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä.

Ruovedellä aloitetaan syksyllä 2022 Varhaiskasvatuksen johtoryhmän toiminta. Ryhmän toiminnan tavoitteena on kehittää pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Johtoryhmän pysyviä jäseniä ovat varhaiskasvatuksen johtaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Lisäksi jäsenenä on yksi opettaja ja hoitaja päiväkodilta sekä yksi kasvattaja kummastakin ryhmäperhepäiväkodista.

Varhaiskasvatuksessa otetaan aina yksi asia toimintakauden kehittämiskohteeksi. Keväällä 2022 kehittämiskohteena on ollut vuorovaikutus henkilöstön ja lapsen välillä.

Toimintakauden 2022-2023 kehittämiskohteena koko varhaiskasvatuksessa tulee olemaan tiimityön sekä arviointikäytäntöjen kehittäminen.

Syksyllä 2022 Ruoveden varhaiskasvatuksessa otetaan käyttöön toimintamalli, jossa varhaiskasvatuksen johtaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja käyvät kaikissa päiväkodin ryhmissä ja ryhmiksissä sopimassa ryhmän tavoitteet tulevalle toimintakaudelle. Tavoitteet kirjataan ja niiden toteutumista arvioidaan keväällä vastaavassa palaverissa. (Liite 4.)

4.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Yhteisön toimintakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja sitä arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumista. Yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen edistää arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on erittäin tärkeää tunnistaa myös sen ei-toivottuja piirteitä. Tämä mahdollistaa toimintatapojen muuttamisen paremmiksi. Jatkuvan kehittämisen perusedellytys on, että henkilöstö ymmärtää oman toimintansa taustalla vaikuttavien arvojen, tietojen ja uskomusten merkityksen sekä osaa arvioida niitä. Kehittämisessä on tärkeää toisia arvostava koko yhteisöä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja kehitettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Lapsen etua on harkittava yksittäisen lapsen, lapsiryhmän ja yleensä lasten kannalta tapaus- ja lapsikohtaisesti.

Johtaja tukee yhteisön kehittymistä oppivaksi yhteisöksi, jossa osaamista kehitetään ja jaetaan. Päämääränä on, että yhteinen toiminta-ajatus ja toiminnan tavoitteet näkyvät käytännöissä.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä.

Oppivassa yhteisössä arvostetaan kunnioittavaa ja huomaavaista käytöstä. Yhteisö rohkaisee kokeiluun, yrittämiseen ja sinnikkyyteen sekä sallii myös erehtymisen. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Oppivassa yhteisössä on tilaa myös erilaisille mielipiteille ja tunteille.

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Leikki saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa. Lapsille ja aikuisille mahdolliseltaan keskittyminen leikkiin.

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Jokainen henkilöstön jäsen on tärkeä osa kasvatusyhteisöä. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta. Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana. Jokaisella on oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen.

Varhaiskasvatuksessa tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Kielillä on keskeinen merkitys lasten kehityksessä, oppimisessa ja vuorovaikutuksessa. Henkilöstö on lapsille kielellinen malli ja omaan kielenkäyttöön on syytä kiinnittää huomiota.

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan turvallisia, terveellisiä ja liikunnallisia elämäntapoja. Varhaiskasvatuksessa liikutaan monipuolisesti sekä sisällä että ulkona. Lasten hyvinvointia edistetään antamalla mahdollisuus päivän aikana rauhoittumiseen ja lepoon sekä tarjoamalla monipuolista ravintoa. Selkeä ja suunnitelmallinen mutta joustava päivän rakenne edistää lasten hyvinvointia.

Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Ruovedellä on tehty kiusaamisenehkäisy suunnitelma, joka päivitetään aina toimintakauden alussa (Liiten 4.). Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti.

Kaikessa toiminnassa huomioidaan kestävän elämäntavan välttämättömyys.

4.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Käsite sisältää fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen näkökulman. Ergonomia, ekologisuus, viihtyvyys ja esteettömyys sekä tilojen valaistus ja akustiikka, sisäilman laatu ja siisteys otetaan huomioon oppimisympäristöjä rakennettaessa ja kehitettäessä.

Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, liikkumiseen leikkeihin ja peleihin sekä oleiluun ja lepoon. Lasten ideat ja leikit sekä heidän

tekemänsä työt näkyvät oppimisympäristöissä. Toiminta pedagogisesti suunnitelluissa ryhmissä edistää lasten ja henkilöstön keskittymistä sekä lapsilähtöistä toimintaa. Uuden toimintakauden alkaessa lasten kanssa luodaan yhteisesti sovitut säännöt. Niihin palataan toimintakauden aikana tarvittaessa. Yhdessä sovitut säännöt luovat ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön.

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan lasten tekemiä kädentöitä ja siksi oppimisympäristössä näkyy lasten käden jälki esimerkiksi piirustusten, maalausten ja käsitöiden muodossa. Kun lapset näkevät omia töitään esillä varhaiskasvatuksen tiloissa, he kokevat tilan omakseen ja huomaavat voivansa itse vaikuttaa oppimisympäristön luomiseen. Tämä tukee lasten osallisuutta ja antaa heille onnistumisen kokemuksia.

Ympäröivä luonto on luonteva osa oppimisympäristöä. Se tarjoaa kokemuksia, materiaaleja ja monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tutkimiseen. Sitä hyödynnetään liikkumisessa ja oppimisessa.

Kirkonkylällä hyödynnetään kunnan olemassa olevia liikuntapaikkoja kuten jäähallia, urheilu- ja pesäpallokenttiä, pururataa, pumptrack-rataa, ulkokuntosalia sekä koulun pihan liikunta ja leikkivälienit, jotka kaikki sijaitsevat päiväkodin välittömässä läheisyydessä. Myös kirjasto sijaitsee päiväkodin lähellä ja jokaisella päiväkotiryhmällä on kirjastosta oma kirjastotunti. Ryhmiksissä on mahdollista käyttää koulujen ulko- ja sisätiloja.

4.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyöllä edistetään varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä varhaiskasvatuksen laadukasta pedagogista toimintaa.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Luottamuksen rakentaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä.

Kun lapsi aloittaa Ruovedellä varhaiskasvatuksen tutustumiskäynnin yhteydessä pidetään aloituskeskustelu. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut (vasu-keskustelut) pidetään jokaisesta lapsesta pääsääntöisesti ennen joulua. Tarvittaessa voidaan keväällä järjestää arviointikeskustelu siitä, kuinka vasu on toteutunut.

Yhteistyön sujuminen lapsen huoltajien kanssa on aina henkilöstön vastuulla. Yhteistyössä panostetaan avoimeen keskustelukulttuuriin. Huoltajille annetaan mahdollisuus varhaiskasvatuksen arviointiin vasu-keskustelun yhteydessä.

Yhteistyö eri tahojen kanssa

Ruoveden kirkonkylällä on tarkoitus tiivistää yhteistyötä Päiväkotikielun ja Yhtenäiskoulun välillä. Suunnitelmissa on järjestää esiopetuksen ja ensimmäisen luokan yhteisiä tapahtumia ennen joulua, laskiaisenaikaa ja keväällä. On myös tarkoitus, että tulevat ensimmäisen luokan opettajat vierailisivat keväisin päiväkodilla tutustumassa tulevan luokkansa oppilaisiin. Keväisin pidetään lisäksi tiedonsiirtopalaveri.

Myös kyläkouluilla tulevat esiopettajat käyvät varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa keväisin tiedonsiirtopalaverin. Lisäksi kyläkouluilla on osa työntekijöistä varhaiskasvatuksen ja opetuksen yhteisiä työntekijöitä. Varhaiskasvatuksella on myös mahdollisuus käyttää iltapäivisin koulun tiloja.

Päiväkotikielun lapsiryhmillä on Ruoveden pääkirjastossa omat säännölliset kirjastotunnit. Sivukyläryhmiksissä käyn säännöllisesti kirjastoauto. Päiväkodin lapsiryhmillä on myös mahdollisuus käydä kirjastossa satutunneilla. Lisäksi esiopetuksen ryhmät pääsevät tutustumaan kirjastossa mediakasvatuspeli Aparaattisaareen. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden on mahdollista tilata kirjastosta teemakasseja, jotka kirjaston henkilökunta kokoaa valmiiksi aiheen mukaan.

Kirjastossa on pidetty vuosittain varhaiskasvatuksen järjestämiä näyttelyitä, joissa on ollut esillä lasten töitä. Lisäksi on vietetty yhteisiä teemapäiviä kuten Mielikirjapäivä, Satupäivä ja Kansainvälinen nallepäivä.

Ruovedellä on aloittanut syksyllä 2021 pikkulasten konsultaatiotyöryhmä, johon kuuluvat varhaiskasvatuksen lisäksi neuvola, sosiaalitoimisto ja perheneuvola.

Ruovedellä on toteutettu sähköinen perhekeskustoimintamalli yhteistyössä Virtojen kanssa.

Varhaiskasvatuksella on jatkunut pitkään yhteistyö Ruoveden 4H-yhdistyksen kanssa. Yhdistys on jo monen vuoden ajan järjestänyt kunnan esiopetusikäisille keväisin metsäretken.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti olemme alkaneet tiivistämään yhteistyötä liikunta ja urheiluseurojen kanssa. Keväällä 2022 on pidetty palaveri, jossa on sovittu esimerkiksi, että liikuntaseuroista voidaan tulla pitämään varhaiskasvatus yksiköihin näytetunteja. Varhaiskasvatuksesta voidaan myös jakaa perheille tietoa lasten harrastusmahdollisuuksista.

Ruoveden kunnassa toimii lasten ja nuorten kulttuurityöryhmä Lanu. Lanu-ryhmään kuuluvat varhaiskasvatus, kirjasto, koulu, kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi, seurakunta, 4H-yhdistys, partio, teatteriyhdistys ja taideyhdistys. Ryhmä on kokoontunut viimeksi keväällä 2022. Ryhmässä suunnitellaan yhteistyössä lapsille ja nuorille suunnattuja kulttuuritapahtumia ja aktiviteetteja.

5. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

5.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.

Laadukkaan pedagogisen toiminnan edellytyksenä on dokumentointi, arviointi ja kehittäminen.

Pedagogista suunnittelua tehdään yhdessä koko tiimin kanssa. Suunnittelusta vastaa tiimin varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä muun tiimin kanssa. Ryhmiksissä suunnittelusta vastaa yksikön vastaava hoitaja. Pedagogisen suunnittelun lähtökohtana ovat ryhmän lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Tiimeillä on kerran viikossa tiimipalaveri, jossa suunnittelua voidaan tehdä yhdessä. Suunnitelmia arvioidaan kaiken aikaa ja muutetaan tarvittaessa. Yhteisiä suunnitelmia voivat toteuttaa kaikki tiimin jäsenet yhdessä sovitulla tavalla.

Osallisuus tarkoittaa, että lapsi tulee varhaiskasvatuksessa kuulluksi ja nähdyksi. Lapsella tulee olla mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuspäivän kulkuun ja tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään.

Lapsille tarjotaan valinnan vaihtoehtoja ja annetaan mahdollisuus päättää ja tehdä itse. Vältetään sitä, että tehdään asioita lasten puolesta. Lasten kanssa hyödynnetään tarvittaessa myös erilaisia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. Varhaiskasvatuksessa mahdollistetaan lasten välistä leikkiä ja ystävyyssuhteita. Lapselle annetaan sekä mahdollisuus onnistua ja iloita että mahdollisuus epäonnistua ja pettyä.

Osallisuus vahvistaa lapsen oppimismotivaatiota. Lapsi oppii yhteistyössä ja osan omaa ikäisten ryhmää.

5.2 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta monipuolisella tavalla. Yksittäisten dokumenttien esimerkiksi valokuvien, piirrosten tai henkilöstön havaintojen avulla voidaan yhdessä lasten kanssa tarkastella heidän kehitystään ja oppimistaan. Lasten jo saavuttamat tiedot ja taidot kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin kautta ja ovat toiminnan suunnittelun perusta.

Suunnitelmallisen dokumentoinnin tavoitteena on, että henkilöstö oppii tuntemaan jokaisen lapsen sekä ymmärtämään lasten välisiä suhteita. Tavoitteena on myös ymmärtää ryhmän henkilökunnan ja lasten välistä vuorovaikutusta.

Suunnitelmallista pedagogista dokumentointia tarvitaan myös lapselle annettavan tuen tarpeiden arvioinnissa.

5.3 Monipuoliset työtavat

Monipuolisia työtapoja ovat esimerkiksi lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu. Monipuoliset työtavat ovat sekä oppimisen välineitä että opettelun kohde. Tämän vuoksi on tärkeää, että

henkilöstö ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä itsenäisesti. Työtapojen valintaa ohjaavat lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksenkohteet.

Henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tämä näkyy muun muassa taitona havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa ja suunnata omaa toimintaansa niiden mukaisesti.

5.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin välineenä

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Leikissä lapsi oppii, ja leikki on lapselle tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Kokemukset, jotka herättävät lapsissa tunteita, uteliaisuutta ja kiinnostusta, virittävät leikkiin.

Lapselle leikin merkitys syntyy leikistä itsestään. Leikissä lapset rakentavat käsitystä itsestään ja muista ihmisistä. Mielikuvitus mahdollistaa sen, että lapset voivat kokeilla erilaisia rooleja ja ideoita, joita he muuten eivät voisi toteuttaa. Leikkiessään lapset voivat käsitellä itselleen vaikeita kokemuksia. Leikissä on turvallista kokeilla, yrittää ja erehtyä.

Lapset havainnoivat kokeilevat ja oppivat yhteisön sääntöjä leikissä. Ryhmässä leikkiessään lapset oppivat säätämään tunteitaan ja tahtomistaan sekä huomioimaan toisia. Yhteisöllisyys kasvaa leikin kautta ja vahvistaa myönteistä tunneilmaisua.

Henkilöstön tehtävä on turvata leikin edellytykset, ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä. Henkilöstön tulee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tukea lasten leikin kehittymistä sekä ohjata sitä joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. Henkilöstön fyysinen ja psyykinen läsnäolo tukee lasten välistä vuorovaikutusta ja ehkäisee ristiriitatilanteiden syntymistä.

Pitkäkestoiseen leikkiin tarvitaan aikaa, rauhaa ja tilaa. Oppimisympäristöjen tulee joustaa leikkien mukaan, sillä leikit eivät pysy paikallaan niille nimetyissä tiloissa.

Leikillä on erityinen sija päivittäisessä toiminnassa. Leikille aikaa päivittäin. Aikuisen aktiivinen läsnäolo on tärkeää, koska hän on leikin mahdollistaja ja mukana ohjaamassa leikkiä. Lastenkulttuurin ja lapsille suunnatun median tunteminen auttaa henkilöstöä ymmärtämään lasten leikkejä. Lasten erilaisia leikkejä ja ideoita kunnioitetaan.

5.5 Oppimisen alueet

Lapsilla on oikeus saada varhaiskasvatuksessa monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista. Oppimisen alueet eivät ole irrallisia erikseen toteutettavia kokonaisuuksia vaan niiden sisältöjä voidaan yhdistellä.

Oppimisen alueet:

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Kielelliset identiteetti eli kielen kehityksen keskeiset osa-alueet ovat vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taitot, puheen tuottamisen taidot, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavarasto ja kielitietoisuus.

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita, sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa., ilmaisee itseään ja

hankkii tietoa. Kielen oppimisen kannalta on tärkeä tiedostaa, että saman ikäiset lapset voivat olla eri vaiheissa kielen kehityksen eri osa-alueilla. Kielelliset identiteetit kehittyvät, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla.

Ruoveden varhaiskasvatuksen yhtenä kantavana teemana on lukeminen. Kirjat ovat varhaiskasvatuksessa helposti saatavilla. Lukeminen ja loruttelu on luonteva osa jokapäiväistä toimintaa. Tavoitteena on myös, että perheitä kannustettaisiin lukemaan lastensa kanssa. Varhaiskasvatuksessa on jo vuosien ajan järjestetty lukuviikkoja, joiden aikana lapsille on jaettu lukupassit, joihin on kerätty merkintöjä luetuista kirjoista. Lukuviikkojen jälkeen lapsille on jaettu lukudiplomit ja järjestetty lukujuhlat, joissa on ollut lukemiseen liittyvää ohjelmaa.

Tavoitteena on myös herättää lasten kiinnostu kirjoja ja lukemista kohtaan. Tässä on auttanut tiivis yhteistyö kirjaston kanssa. Kirjastosta on voinut pyytää teeman mukaisia kirja-kasseja, joihin kirjaston henkilökunta on valinnut monipuolisesti aiheeseen liittyviä kirjoja. Yhteistyöstä kirjaston kanssa on tehty kirjastoyhteistyösuunnitelma (Liite 5.).

Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen, käsityöllisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä, sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön.

Musiikillisen ilmaisun tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisiä kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lasten kanssa lauletaan, loruillaan, kokeillaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukaan.

Lapset saavat myös kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä sekä esiintymistilanteiden tuomasta onnistumisen ilosta.

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen ja kulttuuriperintöön. Lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esimerkiksi maalaamalla, piirtämällä ja rakentamalla.

Käsityöllisen ilmaisun tavoitteena on tarjota lapsille kokeilun, tutkimisen, yhteisöllisen tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa ja nautintoa työskentelystä, jossa oma luovuus ja kädenjälki näkyvät. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia itse kokeilla, tutkia ja yhdistellä erilaisia materiaaleja sekä opetella työskentelyssä tarvittavia käsityön tekniikoita.

Lapsia rohkaistaan **sanalliseen** ja **keholliseen ilmaisuun** esimerkiksi draaman, tanssin ja leikin keinoin. Toiminnassa hyödynnetään monipuolisesti esimerkiksi lastenkirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja, tanssia ja sirkusta.

Minä ja meidän yhteisömmme

Varhaiskasvatuksen tehtävä on auttaa lasta ymmärtämään erilaisia ihmisiä ja kulttuureita ja harjoitella niiden kanssa toimimista. Tehtävän osa-alueita ovat **eettinen ajattelu, katsomuskasvatus, lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus sekä mediakasvatus**. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä tai lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Teemat voivat liittyä esimerkiksi ystävyyteen oikean ja väärän erottamiseen, oikeudenmukaisuuteen, tai pelon, surun ja ilonaiheisiin. Lasten kanssa pohditaan myös ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita.

Varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Vastaavasti tarkastellaan myös uskonnottomuutta. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan. Luontevia tapoja tarkastella katsomuksia ovat esimerkiksi vuodenkiertoon liittyvät juhlat ja tapahtumat sekä päivittäiset tilanteet kuten

pukeutuminen ja ruokailu. katsomuskasvatuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa.

Ruoveden varhaiskasvatuksessa on ollut perinteenä tehdä yhteistyötä evankelisluterilaisen seurakunnan kanssa. Olemme vuosittain käyneet seurakunnan järjestämässä joulu- ja pääsiäiskirkossa. Lapsille, jotka eivät osallistu seurakunnan tilaisuuksiin järjestämme muuta toimintaa.

Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. Lapsille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Tärkeitä tiedonlähteitä ovat lapset ja heidän henkilöhistoriansa lähiyhteisön jäsenet, esineistöt ja ympäristöt. Menneeseen aikaan voidaan tutustua esimerkiksi lasten isovanhempien lapsuuden leikkien ja musiikin avulla.

Nykyhetkeä tarkastellaan käsittelemällä lasten kanssa heitä askarruttavia tai kiinnostavia ajankohtaisia asioita. Tavoitteena on kasvattaa lapsia ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia, mutta samanarvoisia.

On myös tärkeä pohtia lasten kanssa tulevaisuutta ja sitä miten omaan tulevaisuuteen voi itse vaikuttaa. Tulevaisuutta voi pohtia esimerkiksi tulevan vuodenajan leikkien tai oman oppimisympäristön suunnittelun avulla.

Varhaiskasvatuksessa **mediakasvatuksen** tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä. Yhdessä lasten kanssa pohditaan mediasisältöjen todenmukaisuutta. Lapsia ohjataan käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi.

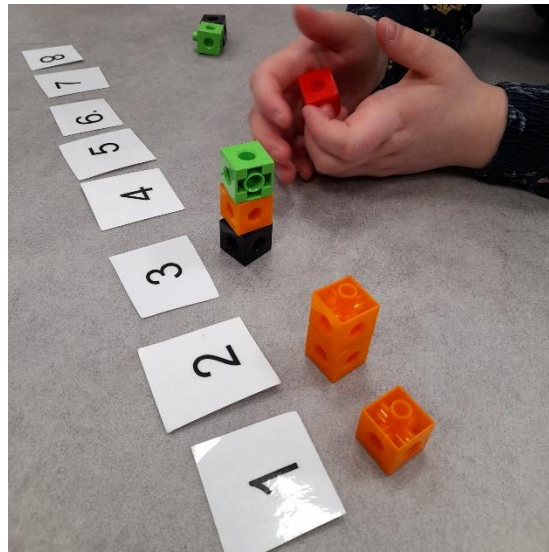
Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on antaa lapselle valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten **matemaattisen ajattelun** kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan.

Varhaiskasvatukseen sisältyy myös **ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta.**

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa **matemaattisen ajattelunsa** eri vaiheissa oleville lapsille. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota päivittäisissä tilanteissa ja lähiympäristössä ilmeneviin muotoihin, määriin ja muutoksiin. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia luokitella, vertailla ja asettaa järjestyseen asioita ja esineitä.

Lapsia innostetaan havainnoimaan lukumääriä ympäristöstä ja taitojen karttuessa liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin. Lukujonotaitoja ja nimeämistä voidaan kehittää esimerkiksi lorujen ja riimien avulla. Lasten kanssa kokeillaan mittaamista ja harjoitellaan sijainti- ja suhdekäsitteitä esimerkiksi liikuntaleikeissä, piirtäen tai eri välineiden avulla.

Lasten geometristä ajattelua vahvistetaan rakentelulla, askartelulla ja muovailulla. Aikakäsitettä avataan esimerkiksi vuorokauden- tai vuodenaikoja havainnoimalla.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävää elämäntapaa. Päiväkoti Metsäpolulle on tehty Päiväkoti Metsäpolun ympäristökasvatussuunnitelma, Metsäpolku kutsuu seikkailuun. Ympäristökasvatuksen kolme sisältöaluetta ovat oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta.

Korostamme varhaiskasvatuksessa ympäristökasvatusta. Koko varhaiskasvatuksen yhtenä painopistealueena on metsäpedagogiikka, jota toteutetaan ohjaamalla lapsia kunnioittamaan luontoa sen kasveja ja eläimiä. Lasten kanssa retkeillään säännöllisesti metsässä ja metsä on myös tärkeä oppimisympäristö. Opetamme lapsille vastuullista toimintaa ympäristöstä ja kestävästä elämäntapaa.

Ruoveden Päiväkoti Metsäpolku on toteuttanut Vihreä Lippu toimintaa lukuvuonna 2021-2022 ja sitä on tarkoitus jatkaa tästä eteenpäinkin.

Ympäristökasvatuksella edistetään kestävästä elämäntapaan kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittamista. Näitä käytännön taitoja ovat esimerkiksi roskaamaton retkeily, säästäväisyyden opettelu, ruokailuun liittyvä vastuullisuus, energian säästäminen sekä jätteiden vähentäminen esimerkiksi kierrätyksen, tavaroiden korjaamisen ja uudelleenkäytön avulla. Samalla lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota tekojen vaikutuksiin.

Teknologiakasvatuksen tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä, etsimään niihin yhdessä vastauksia ja tekemään päätelmiä. Toiminnassa voidaan hyödyntää lähiympäristön teknologisia ratkaisuja esimerkiksi leluja ja muita arjen teknologisia ratkaisuja ja tutkia niiden toimintaperiaatteita.

Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Tämä oppimisen

alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten kehotuntemusta, ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja, kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja.

Säännöllisellä ja ohjatulla liikunnalla on tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Tämän vuoksi lasten motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on tärkeää. Henkilöstön tulee suunnitella päivän rakenne, sisä- ja ulkoympäristö sekä toiminnan sisällöt niin, että lapset voivat monipuolisesti nauttia liikkumisesta eri tilanteissa.

Liikunta on yksi Ruoveden varhaiskasvatuksen painopistealueista. Kirkonkylällä hyödynnetään kunnan olemassa olevia liikuntapaikkoja kuten jäähallia, urheilu- ja pesäpallokenttiä, pururataa, pumptrack-rataa, ulkokuntosalia sekä koulun pihan liikunta ja leikkivälilienä, jotka kaikki sijaitsevat päiväkodin välittömässä läheisyydessä. Ryhmiksissä on mahdollista käyttää koulujen ulko- ja sisätiloja.

Ruovedellä tehdään yhteistyötä eri liikuntaseurojen kanssa. Liikuntaseurat voivat pitää varhaiskasvatuksen lapsille näytetunteja lajeistaan esimerkiksi luistelusta tai

pesäpallosta. Varhaiskasvatuksesta voidaan tiedottaa lasten perheille seurojen tarjoamista harrastusmahdollisuuksista. Tämä edistää lapsia liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja olosuhteissa.

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen. Tässä on suurena apuna päiväkodin ruokalan linjasto, josta lapset voivat harjoitella ruoan ottamista omien mieltymystensä mukaan.

Ruokailutilanteista järjestetään turvallisia ja myönteisiä. Lasta rohkaistaan maistamaan erilaisia makuja. Aikuisen esimerkki on tärkeä. Ruokailuhetkistä luodaan rauhallisia ja turvallisia. Ruokailuhetkillä opetellaan ruokarauhaa, hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisen kulttuuria.

Varhaiskasvatuksessa pohditaan yhdessä lasten kanssa **terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä asioita. Lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään sekä henkilökohtaisesta hygieniastaan tuetaan. Lasten kanssa keskustellaan liikkumisen, levon ja hyvien kaveritaitojen merkityksestä hyvinvoinnille ja terveydelle. Lasten kanssa opetellaan turvallisuuden liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa muun muassa pukeutumis-, leikki-, ruokailu- ja ulkoilutilanteissa. Kehotietoisuuteen ohjataan kunnioittavasti. Liikennekasvatuksessa teemme yhteistyötä liikenneturvan kanssa. Opettelemme liikkumaan turvallisesti lähiympäristössä ja käyttäytymään liikennesääntöjen mukaisesti.

5.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana. Kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta.

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan on huolehdittava, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielellä olevalla suomen, ruotsin, tai saamen kielellä. Viittomakieltä käyttävälle lapselle voidaan antaa varhaiskasvatusta viittomakielellä.

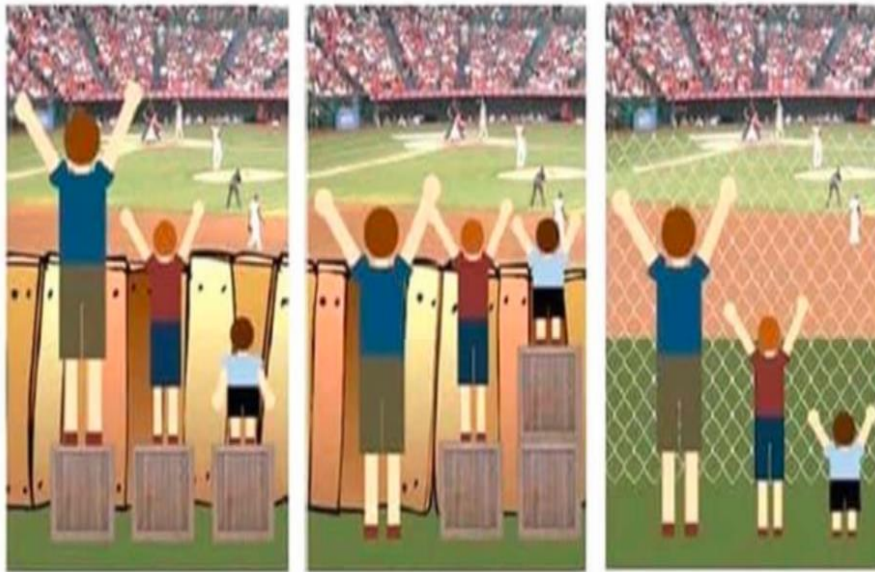
6. Lapsen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Lasta kuullaan lapsen ikä ja kehitys huomioiden. Varhaiskasvatuksessa tuki rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

6.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Varhaiskasvatuksen järjestäjä on velvollinen antamaan lapselle hänen tarvitsemaansa tukea päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Lapsen tuen tarve arvioidaan ja tukea järjestetään viivytyksettä. Tuen saaminen ei edellytä diagnoosia. Tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa lähtökohtana tulee olla lapsen osallisuus ja yhteenkuuluvuus. Jokaisella lapsella on oikeus saada tukea omassa lapsiryhmässään erilaisin joustavin järjestelyin.

Tuen tasojen välillä siirrytään joustavasti ja tuen tasoa arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Tuen antaminen perustuu aina lapsen havainnointiin sekä tuen tarpeen ja annetun tuen vaikuttavuuden arviointiin. Tuen vaikuttavuuden arviointia varten Ruovedellä on laadittu Yleisen tuen arviointi -lomake, jolla voidaan kartoittaa lapsen saamaa yleisen tuen vaikuttavuutta ennen tehostetun tuen päätöksen tekemistä. (Liite 6.).

Lapsen saama tuki on aina yksilöllistä ja se edellyttää yhteistyötä huoltajien kanssa. Lapsella on aina oikeus tarvitsemiinsa tuen palveluihin ja apuvälineisiin, tuen vahvuudesta riippumatta. Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei ole, että lapsi on ensin saanut muulle tasolle kuulunutta tukea. Kun lapsella on päätös erityisestä tai tehostetusta tuesta, yhteistyö varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa korostuu. Mikäli lapsen tuen tarve sitä edellyttää, lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen pienryhmässä tai erityisryhmässä.

Varhaiskasvatuksessa voi olla lapsi- tai ryhmäkohtaisia avustajia, joiden tehtävä on tukea lasta tai lapsia ryhmässä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan. Tämä voi myös tarkoittaa esimerkiksi sitä, että avustaja auttaa muita lapsia, kun

varhaiskasvatuksen opettaja toimii tukea tarvitsevan lapsen kanssa ja tuo vuorovaikutustilanteeseen lapsen yksilöllisiin tavoitteisiin liittyviä pedagogisia sisältöjä.

Tehostettua tai erityistä tukea saava lapsi on otettava huomioon päiväkodin ja perhepäivähoidon henkilöstömitoituksessa. Henkilökohtaisen tai ryhmäkohtaisen avustajan tarpeesta sekä lapsiryhmän koosta keskustellaan aina tapauskohtaisesti yhteistyössä ryhmän opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan, varhaiskasvatuksen johtajan ja sivistysjohtajan kanssa.

Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana sekä lapsen siirtyessä perusopetukseen.

6.2 Yhteistyö tuen aikana

Huoltajan ja varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteinen tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan on lähtökohta varhaisen ja riittävän tuen antamiseen. Huoltajan kanssa keskustellaan lapsen oikeudesta tukeen, tuen järjestämisestä sekä lapselle annettavasta tuesta ja tuen toteuttamisesta. Lasta kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan ikä ja kehitysvaihe huomioon ottaen.

Huoltajaan ollaan yhteydessä heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteita tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Huoltajalle annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia. Lapsen tuen toteuttamisen tavoitteet voidaan saavuttaa parhaiten silloin, kun kaikki osapuolet osallistuvat yhteistyöhön.

Lapsi voi saada tukea myös muiden lapsia ja perheitä koskevien palvelujen kautta. Ruovedellä toimii pikkulasten konsultaatiotyöryhmä, johon kuuluu varhaiskasvatuksen erityisopettaja, neuvolan terveydenhoitaja, perheneuvolan sosiaalityöntekijä ja psykologi, sosiaalitoimen sosiaaliohjaaja ja toimintaterapeutti sekä tarvittaessa varhaiskasvatuksen johtaja. Työryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa. Tässä ryhmässä voidaan keskustella lapsen ja perheen tuen tarpeesta joko nimettömänä konsultaation tai perheen luvalla tapauskohtaisesti. Perhe voi myös halutessaan osallistua työryhmän kokoukseen. Keskustelun päätteeksi sovitaan, mikä taho jatkaa tuen suunnittelua ja yhteistyötä perheen kanssa ja miten. (Liite 7.) Tai kuva. Yhteistyötä tehtäessä noudatetaan aina salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevaa lainsäädäntöä.

6.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vaikeuksia ehkäistään ennalta pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työ tavoilla. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia. Mikäli laadukas peruspedagogiikka ei riitä, lapselle määritellään sopivin tuen taso ja tuen muodot. Varhaiskasvatuksessa tuen muodot tarkoittavat pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tukitoimia. Aloite lapsen tuen vahvistamisesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajilta tai muilta asiantuntijoilta.

Yleinen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmetyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Yleistä tukea toteutetaan lapsen omassa ryhmässä.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tuen muodoista, esimerkiksi yksittäisistä pedagogisista ratkaisuista sekä tukitoimista, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Pedagogisia ratkaisuja voivat olla esimerkiksi pukeutumispaikan miettiminen, kuvaohjaus tai siirtymätilanteiden sujuvoittaminen. Tuki on pääsääntöisesti lyhytkestoisempaa ja intensiteetiltään matalampaa verrattuna tehostettuun ja erityiseen tukeen.

Lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi soveltuvia materiaaleja, välineitä, opetusohjelmia tai osa-aikaista erityisopettajan antamaa tukea.

Yleinen tuki ei edellytä hallintopäätöksen antamista, vaan tukea annetaan aina tuen tarpeen ilmetessä. Lapsen saama yleinen tuki kirjataan kuitenkin aina lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Yleinen tuki järjestetään varhaiskasvatuksen opettajan ja muun henkilöstön yhteistyössä. Mahdollisista tukipalveluista, kuten tulkitsemis- ja avustamispalveluista ja apuvälineistä tehdään hallinnollinen päätös.

Tehostettu tuki

Mikäli yleinen tuki ei riitä, lapselle on annettava yksilöllisesti suunniteltua tehostettua tukea. Tukea tehostetaan tuen suunnittelulla ja toteuttamistapojen lisäämisellä tai niitä vahvistamalla. Tuki on intensiteetiltä voimakkaampaa ja pitkäkestoisempaa kuin yleinen tuki ja käytössä on useita säännöllisesti ja samanaikaisesti toteutettavia tuen muotoja. Tehostettua tukea annetaan niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee. Oikea-aikaisesti annettu tehostettu tuki ennaltaehkäisee lapsen myöhempää tuen tarpeiden moninaistumista.

Lapsen mahdollista myöhempää diagnoosia tai kuntoutuksen aloittamista ei voida käyttää tuen saamisen ehtona. Tehostetun tuen antamisesta tehdään hallintopäätös. Lapsen saama tehostettu tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Erityinen tuki

Lapselle on annettava tukea yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena, kun yleinen tuki tai tehostettu tuki ei riitä. Erityistä tukea voidaan antaa vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyisestä tai muusta, merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen. Erityinen tuki ei kuitenkaan välttämättä edellytä diagnoosia. Erityinen tuki on vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso. Erityinen tuki perustuu erityispedagogiseen osaamiseen ja se sisältää rakenteellisia tuen muotoja. Lapsen tuen tarpeen vaatiessa tuki voidaan aloittaa suoraan erityisen tuen tasolla.

Lapsella on oikeus saada erityistä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Erityinen tuki muodostuu useista tuen muodoista ja tukipalveluista, ja on jatkuvaa ja kokoaikaista. Erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös. Lapsen saama erityinen tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Tuen muodot

Tuen eri muotoja käytetään kaikilla tuen tasoilla lapsen tuen tarpeen mukaisesti. Tuen muotoja voi toteuttaa samanaikaisesti heti tuen tarpeen ilmetyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Varhaiskasvatuksen työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tukitoimet suunnitellaan pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää

toteutuvat lapsen edun mukaisesti. Lapsen tuki voi sisältää **pedagogisia, rakenteellisia** ja **hoidollisia** tuen muotoja.

Lapsen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Lapsiryhmän kokoa muodostettaessa huomioidaan tukea tarvitsevien lasten etu, tuen tarve ja taso sekä se, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa.

Pedagogisiin tuen muotoihin lukeutuvat toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen. Lapsen tukeen kuuluvat muun muassa sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat. Näitä voivat olla puhetta korvaavat kommunikaatiomenetelmät, kuten viittomat, kuvat tai erilaiset teknologiset ratkaisut. Lapsen tarpeisiin vastaaminen edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä yhteisiä ja johdonmukaisia pedagogisten ja erityispedagogisten työtapojen ja menetelmien käyttöä. Pedagogisiin tuen muotoihin kuuluvat myös varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi.

Lapsen yksilöllisistä tarpeista nousevia, erityispedagogisia menetelmiä voidaan suunnitella, soveltaa ja toteuttaa joko yhden lapsen, pienen ryhmän tai koko lapsiryhmän yhteisenä toimintana. Varhaiskasvatuksen inklusiivisen arvoperustan mukaisesti pedagogisen tuen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ensisijaisesti käyttää toimintatapoja, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää.

Rakenteellisiin tuen muotoihin kuuluu lapsen tuen tarpeen havaitsemiseen ja sen toteuttamiseen liittyvän henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen. Rakenteellisia tuen muotoja ovat myös ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoitukseen ja rakenteeseen liittyvät ratkaisut sekä niiden muuttaminen lapsen tuen tarpeen mukaan. Ryhmän henkilöstörakennetta voidaan vahvistaa esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajalla. Lapsimäärän pienentämisellä muutetaan henkilöstön ja lasten suhdelukua siten, että lapsen tukea voidaan suunnitellusti toteuttaa ja varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Lisäksi varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustamispalvelut, apuvälineiden käyttäminen, esteettömyyden huomioiminen sekä pien- tai erityisryhmä voivat olla lapsen tarvitsemia rakenteellisia tuen muotoja.

Rakenteellisen tuen muodoista keskustellaan aina tapauskohtaisesti yhteistyössä ryhmän opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan, varhaiskasvatuksen johtajan ja sivistysjohtajan kanssa.

Hoidollisen tuen muodot tarkoittavat menetelmiä ja toimintatapoja, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen. Lapsen terveydenhoidolliset

tarpeet huomioidaan osana hoidollisen tuen muotoja. Näitä voivat olla esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstön ohjauksen ja konsultaation osalta.

Varhaiskasvatuksen toimipaikoissa arvioidaan aina tapauskohtaisesti, voidaanko lääke- tai sairaudenhoito toteuttaa osana lapsiryhmän perustoimintaa. Jokaisen lapsen kohdalla tehdään lapsen tilanteen kokonaisarviointi. Lapsen lääke- tai sairaudenhoito ei ole riippuvainen varhaiskasvatuslain mukaisesta tuen tasosta, vaan hoitoa annetaan tuen tasosta riippumatta lapsen tarpeen mukaan.

6.4 Lapsen tuen arviointi

Varhaiskasvatuksessa lapsen tukea arvioidaan kaikilla tuen tasoilla. Lapsen tuen tarvetta, sekä tuen riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan, mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen yhteydessä tai tuen tarpeen tai oppimisympäristön muuttuessa. Lapsen tuen tarpeen arvioinnin prosessi voi alkaa varhaiskasvatuksen henkilöstön tekemien havaintojen pohjalta. Myös huoltaja, lastenneuvolan tai sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö voi tehdä aloitteen.

Tuen antamisen kokonaisuutta tarkasteltaessa arvioidaan aina kunkin lapsen kohdalla, mitkä ratkaisut parhaiten toteuttavat lapsen etua. Lapsen mielipide ja toivomukset huomioidaan ja huoltajan kanssa toimitaan yhteistyössä arvioitaessa tuen tarvetta, tukitoimenpiteitä ja toteuttamista.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen arviointiin tarpeen mukaan. Sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset osallistuvat arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä, jos arviointi edellyttää myös muuta kuin varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista asiantuntemusta tuen tarpeen arvioimiseksi ja tuen ratkaisujen perusteeksi.

6.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Lapsen tarvitsema tuki eli tuen taso, muodot ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sen laadinnasta ja

arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajan kanssa. Henkilöstön tehtävänä on tukea huoltajan ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen mielipide selvitetään ja huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa ja sitä arvioitaessa.

Tuen tarvetta ja toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa. Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen kirjataan ja tavoitteita muutetaan lapsen muuttunutta tuen tarvetta vastaavaksi. Suunnitelmasta tulee ilmetä, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet. Tuen tarve arvioidaan aina lapsen aloittaessa esiopetuksen. Esiopetukseen osallistuvan lapsen kasvun ja oppimisen tuesta määrätään esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta mahdollinen tuki tulee yhteensovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Ennen tehostetun tai erityisen tuen aloittamista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdollisten aiemmin toteutettujen tukitoimien ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Arviointi pitää sisällään kuvauksen tukitoimista, niiden vaikuttavuuden arvioinnista ja kehittämisestä sekä perustelut siitä, millaisista tuen toimista lapsi hyötyy ja mitkä parhaiten toteuttavat yksilöllisesti lapsen etua.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä hallinnollista päätöstä annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista. Mikäli lapsen tuen tarvetta on arvioitu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa, tulee arviointi huomioida annettaessa tehostetun tai erityisen tuen hallinnollista päätöstä tai päätöstä tukipalveluista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään hallinnollisen päätöksen sisällön mukaisesti.

Kun lapsi saa varhaiskasvatuksessa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa kirjataan seuraavat asiat:

Pedagogiset tuen muodot:

- varhaiskasvatuspäivän rakenteeseen ja päivärytmiin liittyvät ratkaisut
- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- tarvittavat erityispedagogiset menetelmät
- vuorovaikutus- ja kommunikointitavat, esimerkiksi viittomien ja kuvien käyttö
- käytännöt, miten lapsi pääsee osalliseksi vertaisryhmän toimintaa, esimerkiksi esteettömyyden huomiointi.

Rakenteelliset tuen muodot:

- tuen toteuttamiseen liittyvän osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen vahvistaminen
- henkilöstön mitoitukseen ja rakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsiryhmän kokoon ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö
- pien- tai erityisryhmä tai muu tarvittava ryhmämuoto
- varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa- tai kokoaikainen opetus tai konsultaatio.

Hoidolliset tuen muodot:

- perushoittoon, hoivaan ja avustamiseen liittyvät menetelmät
- terveydenhoidolliset tarpeet, esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvä avustaminen ja apuvälineet.

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut:

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut.

Tuen vaikuttavuuden arviointi

- tuen tarpeen, riittävyyden ja toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi, arvioinnin perusteella tehtävät johtopäätökset ja toimenpiteet sekä arviointiajankohdat.

Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdolliset sosiaali- ja terveyspalvelut, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta.

6.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta ja tukipalveluista

Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävä viipymättä hallintopäätös, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin. Hallintopäätösmenettelyssä noudatetaan hallintolakia. Ennen päätöksen tekemistä varhaiskasvatuksen järjestäjän on kuultava lapsen huoltajaa tai

muuta laillista edustajaa. Myös huoltaja voi hakea tehostettua tai erityistä tukea lapselle. Hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa oleva kunta, ja päätös on toistaiseksi voimassa. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltaja voi hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu.

Tehostetun ja erityisen tuen päätöksessä mainitaan ja päätetään seuraavista asioista:

- tuen muodoista
- varhaiskasvatuksen toimipaikasta
- tukipalveluista

Jos lapsen tuesta ei tehdä tehostetun tai erityisen tuen päätöstä, silloin tukipalveluista tehdään erillinen hallintopäätös. Päätöksessä mainitaan ja päätetään seuraavista asioista:

- tukipalvelut

Ruovedellä varhaiskasvatuksen tuen hallintopäätökset tekee sivistysjohtaja.

Hallintopäätös tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on pantava täytäntöön heti. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Täytäntöönpanolla ennen päätöksen lainvoimaa on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta. Päätöksellä ei voida päättää lapsen sosiaali- ja terveyspalveluista, kuten lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineistä tai vammaispalvelulain mukaisista palveluista ja tukitoimista.

Lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen tai muun arvioinnin yhteydessä.

7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Toiminnan arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.

7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioisäännöllisesti varhaiskasvatussuunnitelmia ja niiden toteutumista eri toimintamuodoista. Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää järjestäjä- ja yksikkötason arvioinnissa käytettävistä menettelytavoista. On tärkeää, että paikallisilla päättäjillä, huoltajilla sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ajantasaista tietoa varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja sen laadusta. Keskeiset arviointitulokset tulee julkistaa. Järjestäjä- ja yksikkötason arviointi on keskeinen osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä paikallisesti. Lapsille ja heidän huoltajilleen on järjestettävä mahdollisuus säännöllisesti osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin.

Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Arvioinnin kohteena voi olla muun muassa henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö tai oppimisympäristöt. Lapsen tuen toteutuminen on keskeinen arvioinnin kohde.

Syksyllä 2022 Ruoveden varhaiskasvatuksessa otetaan käyttöön toimintamalli, jossa varhaiskasvatuksen johtaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja käyvät kaikissa päiväkodin ryhmissä ja ryhmiksissä sopimassa ryhmän tavoitteet tulevalle toimintakaudelle. Tavoitteet kirjataan ja niiden toteutumista arvioidaan keväällä vastaavassa palaverissa.

Yksilötason arviointi tarkoittaa lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen arviointia. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on tärkeä arvioida aina ennen sen päivittämistä tai uuden laatimista. Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut toiminnan tavoitteet ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa.

Syksyllä 2022 Ruoveden varhaiskasvatuksessa otetaan käyttöön toimintamalli, jossa varhaiskasvatuksen johtaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja käyvät kaikissa päiväkodin ryhmissä ja ryhmiksissä sopimassa ryhmän tavoitteet tulevalle toimintakaudelle. Tavoitteet kirjataan ja niiden toteutumista arvioidaan keväällä vastaavassa palaverissa. (Liite 8.)

Liite 1.

VUOROHOITO RUOVEDEN VARHAISKASVATUKSESSA

Vuorohoitoa on arkisin 17.15-6.30 ja viikonloppuna sekä arkipyhinä tapahtuva varhaiskasvatus. Vuorohoito järjestetään alle kouluikäisille lapsille Päiväkoti Metsäpolussa, Mustikkapolku 2.

Oikeus vuorohoitoon:

- **Vuorohoitoon ei ole subjektiivista oikeutta.** Vuorohoidon tarve voi tulla huoltajien säännöllisestä vuorotyöstä tai päätoimisesta opiskelusta.
- Oikeutta vuorohoitoon ei tule huoltajien harrastusten, sivutoimisten tai satunnaisten ilta- ja viikonlopputöiden vuoksi.
- Vuorohoidossa lasten hoitoajat perustuvat huoltajien työvuoroihin tai opintojen lukujärjestykseen. Työaikaan luetaan myös huoltajien yövuoron jälkeinen lepoaika, enintään 8 tuntia. Varhaiskasvatuksen järjestäjä pyytää huoltajien vahvistetun työvuorolistan tai todistuksen opiskeluaajoista.
- **Vanhempien vapaapäivinä, lomapäivinä ja sairauslomalla ei tarjota vuorohoitoa.**
- Lapsella tulee olla kuukaudessa viikonloppujen ja arkipyhien verran vapaata.

Vuorohoidon tarpeen ilmoittaminen:

- Vuorohoidon tarve tulee ilmoittaa kolmeksi viikoksi eteenpäin.
- **Seuraavan viikon hoitoajat tulee ilmoittaa edellisen viikon tiistaihin klo 12 mennessä,** tämän jälkeen vuorohoitoa ei voida järjestää.
- Henkilökunnan työvuorot laaditaan hoitoaikavarausten perusteella, jotka ovat tulleet klo 12 mennessä.
- **Peruutukset ja muutokset hoitoaikavarauksiin tulee ilmoittaa viipymättä vuorohoitoon.**

Vuorohoito on suljettuna kahtena päivänä toimintavuoden aikana Joulupäivänä ja Juhannuspäivänä. Joului- ja juhannusaattona vuorohoitoa tarjotaan klo 17 asti.

Arki vuorohoidossa

Arki vuorohoidossa toteutuu yleensä pienellä lapsiryhmällä, jolloin lapset pystyvät olemaan mukana toiminnan suunnittelussa. Vuorohoidossa pyrimme mahdollistamaan lapsille pääsyn samoihin puuhiin, joihin päivähoitossa olevilla lapsilla on mahdollisuus. Vuorohoidossa ulkoilemme paljon tehden retkiä lähiympäristöön ja käytämme päiväkodin eri tiloja toiminnassa.

Aamupala 8.00-8.30

Lounas 11.00-11.30

Välipala 14.00-14.30

Päivällinen 17.30-18.00

Iltapala 19.30-20.00

Liite 2.

RUOVEDEN PÄIVÄKOTI METSÄPOLUN VIHREÄ LIPPU - TOIMINTA

Ruoveden päiväkoti Metsäpolku aloitti Vihreä lippu -ohjelman mukaisen toiminnan syksyllä 2021. Vihreä lippu on päiväkotien, oppilaitosten sekä lasten ja nuorten vapaa-ajan toimijoiden kestävä kehityksen ohjelma. Vihreä lippu on kansainvälinen kasvatustalon ympäristömerkki ja ohjelman osallistujille myönnetään Vihreä lippu -sertifikaatti osoitukseksi toiminnan jatkuvasta kehittämisestä kestävämmäksi.

Vihreä lippu -ohjelman periaatteet ovat:

- Osallisuus: Lapset ja nuoret ovat aktiivisia toimijoita projektien suunnittelussa, toteutuksessa ja tulosten arvioinnissa
- Ympäristökuormituksen vähentäminen
- Kestävä kehityksen kasvatustalon osana jokapäiväistä arkea
- Jatkuva parantaminen sekä pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen kehitys
- Yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa

Vihreä lippu -toiminta on tarkoitus jalkauttaa päiväkotimme arjen toimintaan yksi ympäristökasvatuksellinen teema kerrallaan. Vihreä lippu toiminnassa on yhteensä yhdeksän teemaa, joista kolme on perusteemaa (vesi, energia ja jätteiden vähentäminen) ja kuusi muuta teemaa, kuten lähiympäristö ja kestävä kulutus. Projektien edetessä Vihreän lipun yhdeksästä teemasta muodostuu kokonaiskuva kestävä tulevaisuuden tiedoista ja taidoista. Lasten kanssa opimme tuntemaan lähiympäristöämme ja omien tekojen vaikutuksia ympäristön hyvinvointiin. Toimimme ajatuksella, että sitä, mikä tulee tutuksi, opimme arvostamaan ja siitä myös haluamme pitää hyvää huolta.

Liite 3.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma:

VANHEMMILLE KOTIIN TÄYTETTÄVÄKSI

Vanhempien kuvaus lapsestaan

Lapselle merkitykselliset kokemukset

(esim. tärkeät ihmiset, edellinen hoitopaikka, muutto, menetykset yms.)

Varhaiskasvatukseen liittyvät odotukset ja tunteet

Yhteistyötoiveet (osallisuus)

Muuta mitä haluan sanoa

LAPSEN SIVU

Vanhempi / huoltaja täyttää kotona yhdessä lapsen kanssa.

Mikä hoitopaikassa on kivaa ?

Onko hoitopaikassa jotain mistä en pidä ?

Ketä kavereita sinulla on hoidossa / kotona ?

Mitä toivoisit lisää hoitopaikkaan?

YHTEISET SIVUT

Vanhempi / huoltaja ja lapsen hoitaja täyttävät yhdessä Vasu-keskustelussa.

PERUSTIEDOT

Lapsen nimi ja sotu

Varhaiskasvatusyksikkö

Huoltaja/ huoltajat / muu laillinen edustaja ja yhteystiedot

Laatimisesta vastaava henkilö ja tämän yhteystiedot

Muu laatimiseen osallistunut henkilö / asiantuntija

Kuinka aikaisempi vasu on toteutunut ? Ovatko vanhemmat tyytyväisiä toteutukseen?

Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet sekä niiden huomioon ottaminen.

Tavoitteet (Esim. kuivaksi oppiminen, sosiaalisten taitojen kehittäminen, karkea- ja hienomotoriset taidot)

Toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi.

(Keinot tavoitteiden saavuttamiseksi, esim. kiittäminen, kannustus, siirtymätilanteiden suunnittelu, kuvien käyttö ym.)

Mahdolliset muut kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät tarpeet sekä tuen toteuttamiseen liittyvät tavoitteet ja sovitut järjestelyt.

Lapsen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät huomiot

(esim. turvallisuus, oma lelu, sujuva yhteistyö vanhempien kanssa)

Seuranta ja arviointiajankohdat

Päivämäärä

Liite 4.

Ruoveden varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma 2022

Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on sitä, kun lapsi joutuu toistuvasti ja pidemmän aikaa yhden tai useamman ihmisen kielteisten tekojen kohteeksi ja kokee tulevansa kiusatuksi. Kielteiset teot voivat olla:

- nimittely, vähättely, matkiminen, muut sanallisesti loukkaavat asiat
- fyysinen kiusaaminen esim. potkiminen, lyöminen, pureminen, sylkeminen, hiuksista repiminen.
- alistaminen ja välinpitämättömyys
- leikkikalujen ottaminen toiselta ja tavaroiden tai rakennelmien rikkominen

Tavoitteena on, ettei varhaiskasvatuksessa esiintyisi kiusaamista. Kaikissa riita- ja konfliktitilanteissa ei esiinny kiusaamista, mutta aikuisen on oltava tilanteista ja niiden kehittymisestä tietoinen. Kiusaamisen määrittelyssä tärkeää on lapsen äänen kuuleminen ja kuuluminen. Siksi olennaista on se, mitä lapset kertovat kokemuksistaan.

Kiusaamisen ehkäisy

Henkilökunnan vastuulla on luoda toimintaympäristö, jossa jokainen kokee olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. Tällainen ympäristö mahdollistaa sen, että jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi.

Varhaiskasvatuksessa kiusaamista ehkäisevä työ perustuu pienryhmätoimintaan, jota toteutetaan arjessa päivittäin. Pienryhmässä aikuisella on mahdollisuus havainnoida, osallistua sekä ymmärtää lasten sosiaalisia suhteita siten, että kiusaamiseen on helpompi puuttua. Aikuisen tehtävänä on opettaa lapsia hyväksymään erilaisuutta sekä sietämään pettymyksiä.

Varhaiskasvatuksessa painotetaan positiivisen vuorovaikutuksen vahvistamista ja kannustavan palautteen antamista. Aikuisen olisi hyvä ennakoita tilanteita niin, ettei joutuisi antamaan lapselle negatiivista palautetta. Aikuisen tulisi olla lapsen tukena tilanteissa, joissa hänen omat keinonsa eivät riitä. Näin vältetään turhia konfliktitilanteita.

Kiusaamista ennaltaehkäisevän toiminnan perusta luodaan siten, että uuden ryhmän aloittaessa käytetään paljon aikaa tutustumiseen ja ryhmäytymiseen.

Kuinka kiusaamistilanteet selvitetään

Kiusaamistilanteisiin puututaan heti ja niihin puuttuu se aikuinen, joka on tilanteessa paikalla tai näkee tilanteen. Mikäli kukaan aikuinen ei näe tilannetta, ryhmän oma aikuinen selvittää tapahtuneen. Mikäli tapahtunut kaipa lisäselvittelyä tai sitä, että siitä puhutaan koko ryhmän kanssa, sen hoitavat oman ryhmän aikuiset. Vanhemmille kerrotaan tarvittaessa tilanteesta.

Kaikkia tilanteita ei välttämättä pysty selvittämään heti, vaan tarvitaan aikaa, että osapuolet rauhoittuvat ja ovat valmiita sopimaan asian. Tilanteen selvittelyn jälkeen on tärkeää pyytää ja antaa anteeksi.

Mahdollisiin huoltajilta tuleviin palautteisiin siitä, että ovat kokeneet, että heidän lastansa on kiusattu, pitää aina suhtautua vakavasti. Kiitetään palautteesta ja selvitetään asia henkilökunnan ja niiden lasten kanssa keitä asia koskettaa. Näissä tapauksissa on aina annettava huoltajalle mahdollisuus erilliseen keskusteluhetkeen, jossa asia käydään läpi. Huoltajille pitää jäädä tunne, että he ovat tulleet kuulluksi.

Suunnitelman päivittäminen ja arviointi

Kiusaamisen ehkäisy suunnitelma päivitetään aina toimintakauden alussa ja se käydään läpi kaikissa yksiköissä. Suunnitelma liitetään osaksi Ruoveden kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitelmasta puhutaan vanhemmille syksyisin vanhempainillassa. Suunnitelma esitellään toimintakauden aikana myös uusille työntekijöille ja harjoittelijoille.

Kirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteistyösuunnitelma

Suunnitelman tarkoitus ja tavoitteet

Suunnitelma perustuu kirjastolakiin (1492/2016), varhaiskasvatukseenlakiin (540/2018 7§) ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2022). Yhteistyön avulla kirjasto toteuttaa lain määrittelemiä tehtäviään.

Suunnitelman laadinnassa on otettu huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellyt tehtävät sekä laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien vahvistaminen, kielellisten identiteettien kehittäminen, lastenkirjallisuuden monipuolinen käyttö, monilukutaidon edistäminen sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Lisäksi tehtävänä on myös digitaalisen osaamisen vahvistaminen ja lasten ohjaaminen digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. Kirjaston tehtävänä on tukea varhaiskasvatuksen työtä edellä mainituilla osa-alueilla. Suunnitelman avulla toteutetaan myös mm. seuraavia kirjastolain kirjastolle antamia tehtäviä: lukemisen ja kirjallisuuden edistäminen, tietopalvelun tarjoaminen sekä tiedonhankinnan, tiedonkäytön ja monipuolisen lukutaidon ohjaus ja tuki. Tavoitteena on myös kirjaston tarjoamien palveluiden monipuolinen hyödyntäminen.

Yhteistyösopimus edistää tasa-arvon toteutumista. Tavoitteena on, että kaikilla varhaiskasvatukseen osallistuvilla lapsilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet kirjaston palveluihin ja lukemiskulttuurin kehittämiseen. Lukemiskulttuurin kehittyminen arjen toiminnassa vahvistaa kiinnostusta lukemiseen ja luo pohjaa lukutaidon kehittymiseen. Monialainen yhteistyö lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee varhaiskasvatuksen tavoitteita.

Viestintä ja vastuut

Tämän sopimuksen toteutumisesta vastaavat varhaiskasvatuksen ja kirjaston johto. Viestinnästä vastaavat nimetyt yhteyshenkilöt varhaiskasvatuksessa ja kirjastossa. Käytännön yhteistyötä toteuttaa kukin varhaiskasvatuksen ja kirjaston työntekijä oman vastualueensa mukaisesti.

Käytännön yhteistyöstä sovitaan vuosittain yhteistyökokouksissa, joissa myös arvioidaan suunnitelman toteutumista ja toimivuutta. Suunnitelman päivittämisen tarve arvioidaan yhdessä.

Kustannukset ja resurssit

Yhteistyö on resurssien jakamista ja tehokkaampaa hyödyntämistä. Sopimuksen toteuttamista varten tarvitaan sekä henkilöstöresursseja että riittävät määrärahat. Yhteistyömuodot voivat vaihdella vuosittain tilanteen ja käytettävissä olevien resurssien mukaan.

Tavoitteet ikäryhmittäin

0-3-vuotiaat

Pohja monipuoliselle lukutaidolle luodaan jo varhaislapsuudessa. Kirjasto ja varhaiskasvatus pyrkivät yhdessä herättämään lasten kiinnostusta kirjoihin ja lukemiseen. Kirjasto tarjoaa varhaiskasvatuksen käyttöön lasten ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta.

4-5 -vuotiaat

Kirjasto ja varhaiskasvatus pyrkivät tukemaan lasten monilukutaidon kehittymistä. Lasten kirjastomyönteistä asennetta herätetään sekä omatoimisilla vierailuilla että ohjatuilla kirjastokäynneillä kirjaston tiloihin. Kirjasto tarjoaa varhaiskasvatuksen käyttöön ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta.

Yhteistyömuodot

Yhteistyömuotoja toteutetaan sekä pääkirjastossa että soveltuvin osin kirjastoautossa.

Yhteisökortit: Kirjasto tarjoaa varhaiskasvatusryhmän käyttöön yhteisökortin, jolla voi lainata aineistoja koko varhaiskasvatusryhmän tarpeisiin. Ryhmän vastuuhenkilön tiedot tallennetaan yhteisökortin tietoihin kirjastojärjestelmään. Ryhmät ovat vastuussa aineiston uusimisesta ja palauttamisesta.

Kirjastokäynnit: Varhaiskasvatuksen ryhmillä on säännölliset, toimintakaudeksi sovitut viikoittaiset, omatoimiset käyntiajat.

Kirjasto tilantarjoajana: Lainaamisen lisäksi on mahdollista käyttää kirjaston tilaa (mukaan lukien esitystekniikka) oppimisympäristönä, näyttelytilana ja tapahtumapaikkana. Lasten töiden näyttely järjestetään vuosittain.

Aineistopaketit: Kirjasto kokoaa lainattavia aineistopaketteja varhaiskasvatusryhmien toivomista aiheista ja teemoista. Aineistopaketit lainataan ryhmien yhteisökorteille.

Ohjatut kirjastokäynnit: Kirjasto tarjoaa ennalta sovittuja ohjattuja kirjastokäyntejä ja kirjastonkäytön opastusta. Käynnit voivat sisältää kirjaston palveluiden ja tilojen esittelyä, vinkkausta tai kirjastonkäytön ja tiedonhaun ohjausta. Myös muunlaisia ohjattuja käyntejä voidaan yhdessä varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa suunnitellen sopia. Kirjastonkäytön opastukseen voi sisältyä tutustumista kirjastossa toimimiseen, tiloihin, kokoelmiin ja palveluihin. Yksityiskohdista sovitaan yhdessä kirjaston ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa.

Satutuokiot: Kirjasto voi järjestää varhaiskasvatuksen ryhmille satutuokioita kirjaston tiloissa.

Vierailut varhaiskasvatuksen järjestämiin vanhempainiltoihin tai henkilökunnan tilaisuuksiin: Kirjaston henkilökunta voi jalkautua vanhempainiltoihin, varhaiskasvatuksen työntekijöiden koulutuksiin tai muihin tilaisuuksiin kertomaan esimerkiksi lukemisen tärkeydestä, kirjaston palveluista ja kullekin ikäryhmälle sopivasta kirjallisuudesta, uutuuksista ja muusta aineistosta.

Kirjavinkkaus ja aineiston esittely: Vinkkaus houkuttelee kirjojen pariin ja herättelee lukuhalua. Kirjavinkkaus voidaan toteuttaa joko kirjaston oman henkilöstön voimin tai ostopalveluna.

Kirjavinkkilistat: Kirjasto voi koota eri-ikäisille lapsille sopivia tai vanhemmuuteen liittyviä kirjavinkkiloistoja, joita voidaan jakaa varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmille. Kirjasto voi etsiä varhaiskasvatuksen henkilöstölle ammattikirjallisuutta ja koota eri-ikäisille lapsille tai erilaisiin aihepiiriin sopivia kirjavinkkiloistoja.

Lukemiskampanjat, hankkeet ja tapahtumat: Kirjastolla ja varhaiskasvatuksella voi olla erilaisia yhteisiä lukukampanjoita, hankkeita, teemapäiviä, tapahtumia yms, jotka suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä.

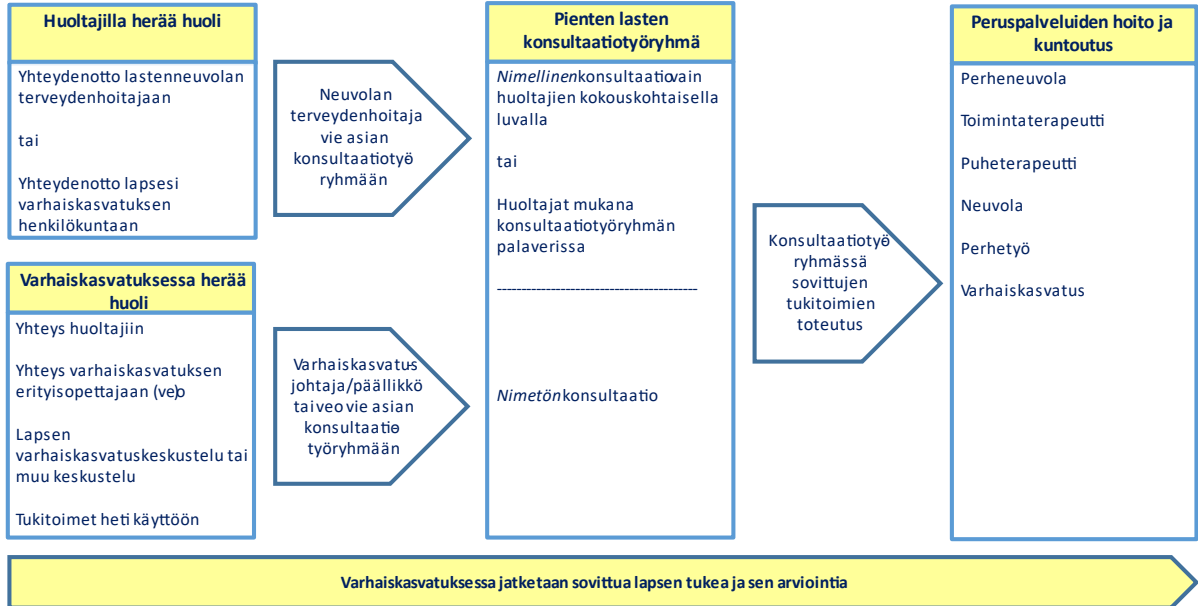
Liite 6.

Ruoveden ja Virtain yleisen tuen tarkistuslista

LAPSEN NIMI: SYNTYMÄAIKA: PÄIVÄKOTI/RYHMÄ:			
Ilmapiiri	Kyllä	Ei	Huomioita
Lisätty sylviaika	☐	☐	
Lasten kiinnostuksenkohteiden hyödyntäminen	☐	☐	
Joustavuus omatoimisuusvaatimuksissa	☐	☐	
Lisätty myönteinen palaute toivotusta käyttäytymisestä	☐	☐	
Kiinnitetään huomiota myönteiseen vuorovaikutukseen	☐	☐	
Käytetään ohjeita kieltojen sijaan	☐	☐	
Oppimisympäristön muokkaaminen	Kyllä	Ei	Huomioita
Tilan jakaminen	☐	☐	
Ylimääräisten ärsykkeiden karsiminen	☐	☐	
Lapsella oma paikka (ruokailu, pukeminen, ohjatut tilanteet)	☐	☐	
Yhteisten toimintatapojen ja päämäärien sopiminen tiimin kesken	☐	☐	
Aikuisten sijoittelun arjen eri tilanteissa on mietitty	☐	☐	
Muu, mikä:			
Opetus- ja toimintatapojen muokkaaminen	Kyllä	Ei	Huomioita
Selkeät yhdessä sovitut säännöt ja rutiinit (aikuiset ja lapset)	☐	☐	
Tapahtumien ja toiminnan ennakointi	☐	☐	
Päiväjärjestys kuvin	☐	☐	
Työjärjestys kuvin tai piirtäen	☐	☐	
Toimintaohjeiden pilkkominen tavallista lyhyemmäksi	☐	☐	
Annetaan lapselle lisää aikaa	☐	☐	
Rajoitetaan käytettyä aikaa (sektorikello, tiimalasi)	☐	☐	
Mahdollisuus liikkua, sallitaan liikkuminen	☐	☐	
Säännöllinen positiivinen palaute (lapsille ja vanhemmille)	☐	☐	
Ohjattu leikki	☐	☐	
Pienryhmät käytössä päivittäistilanteissa	☐	☐	
Ohjattu sisällöllinen pienryhmätoiminta	☐	☐	
Ylimääräinen hiukopala	☐	☐	
Lasten tasa-arvo huomioidaan	☐	☐	
Lasten keskinäistä vuorovaikutusta tuetaan (esim. menemällä mukaan leikkiin)	☐	☐	
Lasten leikkiä sanallistetaan	☐	☐	
Asioita mallitetaan pelkän sanomisen sijaan	☐	☐	
Ristiriitatilanteiden käyminen loppuun	☐	☐	
Lapsilla on käytössä apuvälineitä (kynätuki, aktiivityyny)	☐	☐	
Tehdään pedagogista dokumentointia ja hyödynnetään sitä suunnittelussa	☐	☐	

Muu, mikä:																
Yhteistyö kodin ja lähiympäristön Tiivis yhteydenpito huoltajien kanssa Yhteistyö päiväkodin johtajan kanssa Yhteistyö varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa Yhteistyö muiden asiantuntijoiden kanssa	<table> <thead> <tr> <th>Kyllä</th> <th>Ei</th> <th>Huomioita</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Kyllä	Ei	Huomioita	☐	☐		☐	☐		☐	☐		☐	☐	
Kyllä	Ei	Huomioita														
☐	☐															
☐	☐															
☐	☐															
☐	☐															
Muu, mikä:																
Arjen tukitoimien seuranta-aika: Mitä muutoksia lapsessa on havaittu seuranta-aikana?																

Apua alle kouluikäisten neuropsykiatrisiin oireisiin- Nepsy-polku

Liite 8.

Ruoveden kunta/Varhaiskasvatus

Toimintakauden tavoitteet ja niiden arviointi

Ryhmän nimi: _____

Ryhmän kasvatushenkilöt:

Ryhmän tavoitteet toimintakaudelle 202__ - 202__

1.

2.

3.

Kuinka tavoitteet ovat toteutuneet toimintakauden aikana?

